

İzahat vərəqi

İran dünyanın ən çoxmillətli dövlətlərindən biridir. İranın tarixi inkişafının xüsusiyyətləri, onun mühüm geopolitik mövqeyi, bəzən də regionda açar rolunu oynaması tarixin müxtəlif mərhələlərində bu regionda yaşayan xalqların həyatında təsir buraxmışdır.

Bakı Dövlət Universiteti Şərqsünaslıq fakültəsində İran üzrə regionşünaslar hazırlanır. Buna görə də Bakı Dövlət Universitetinin Şərqsünaslıq fakültəsində “İran etnoqrafiyası” fənni tədris olunur.

İran qədim və zəngin mədəniyyəti olan çoxmillətli bir ölkədir. Bu ərazidə qədim zamanlardan bu günə qədər yaşayan xalqlar və millətlər mədəni mirasın nəzərə çarpacaq qədər inkişafı və formalaşmasında xidmət göstərirlər. Digər tərəfdən müxtəlif etnik qrupların müştərək yaşayış yerləri həmişə eyni olmamış və bu proses bugün ölkə üçün bu yerlərin təyini baxımından çətinlik yaratmışdır.

Bütün bu mövzular ilk növbədə və digər mərhələlərdə İran etnoqrafiyası fənninin tədrisini zəruri edir.

İranın etnoqrafiyası fənnində tələbələrin bu qədim və çoxmillətli dövlətin etnik tərkibinin xüsusiyyətləri ilə tanış olması nəzərdə tutulur. Təyin olunmuş saatlar çərçivəsində tələbələr İrani yaşayan etnosların tarixini, etnogenezisini, həyat tərzini, mədəniyyətini və iqtisadiyyatını öyrənəcəklər.

Bu bölgənin etnoqrafik xüsusiyyətləri ilə tanışlıq, bu ərazidə yaşayan millətlər, xalqlar, etnik və etnoqrafik qrupların xüsusiyyətlərinin öyrənilməsi baxımından tam şəkildə görünüşünün əldə olunmasına kömək edəcəkdir.

İranda olan etnosların tərkibi xüsusiyyətlərinə uyğun olan məlumatlar bu region üzrə analitik və ekspertlərin hazırlanmasında mühüm addım hesab olunur.

BDU-nun Şərqsünaslıq fakültəsinin İran filologiyası kafedrası “İran etnoqrafiyası” fənninin tədris edilməsi üçün IV semestrə 60 saatin (30 saat mühazirə, 30 saat məşğələ) ayrılmasını nəzərdə tutmuşdur.

1. **Etnoqrafiyanın predmeti.** Etnoqrafiya elminin formalaşması və inkişaf tarixi. Etnoqrafiya elmində əməyi olan görkəmli alimlər. Herodot, Ksenofont, Fukidid və Poliniya əsərləri haqqında məlumat. Qay Yuli Sezar və Korneliya Tasita əsərləri. Yaxın Şərqdəki etnoqrafiyanın inkişafı. Orta əsrlərdə etnoqrafiyanın inkişafı haqqında məlumat. Xalqların köçü və böyük coğrafi kəşflərin etnoqrafiya elminə təsiri. XIX əsrdə müstəqil elm kimi etnoqrafiyanın formalaşmasında Anna Komnen, Konstantin Baqaryanarodnoyun fəaliyyəti. Parisdə ilk elmi etnoqrafik cəmiyyətin təşkili. ABŞ və Rusiyada oxşar elmi etnoqrafik cəmiyyətlərin yaranması. Etnos

etnoqrafiyanın mövzusu kimi. Etnik qrupların təsnifatının prinsipləri. Etnoqrafik tədqiqat metodları.

2. **İranın coğrafi mövqeyinə dair məlumat.** Ölkənin təbii mənzərəsinin xüsusiyyətləri. İranın geosiyasi vəziyyəti və inzibati bölgüsü. Dövlətin siyasi quruluşu haqqında qısa məlumat. Müasir İran ərazisində yaşayan xalqların dini və etnik mənsubiyyəti haqqında məlumat. İrani yaşayan xalqlar. Etnik farslar və azərbaycanlılar, İranın ən çox saylı xalqları
3. **Farslar, İrani yaşayan ən böyük etnos kimi.** Fars millətinin formalaşması tarixi. Fars dövlətinin tarixi. Fars xalqının antropoloji xüsusiyyətləri. Fars milləti nümayəndələrinin dini mənsubiyyəti. Müasir farsların həyat fəaliyyəti və iqtisadiyyatı. Farsların əsasən yaşadığı İranın bölgələrində sənaye və kənd təsərrüfatı.
4. **Fars millətinin mədəni irsi.** Farsların zəngin və qədim mədəniyyəti haqqında məlumat. Farsların memarlığı. Fars ədəbiyyatı haqqında qısa məlumat. Farsların dekorativ və tətbiqi sənəti: xalçaçılıq, keramika, xatəmkari, ayinekari və s. Fars miniatür və xəttatlığı. Farsların milli musiqisi. Müasir farsların geyimlərinin elementləri. İran farslarının yaşayış ənənələri. Milli adət və ənənələr, İran mətbəxi.
5. **İran azərbaycanlıları.** İranda yaşayan azərbaycanlıların sayı barədə son məlumat. Azərbaycanlıların etnogenezisi və antropoloji xüsusiyyətləri. Azərbaycanlıların tarixən yaşadığı İran əyalətləri.

Cənubi Azərbaycan və onun İran iqtisadiyyatı və geosiyasətindəki rolu. İrani azərbaycanlıların hüquqları. Azərbaycanlıların hüquqlarının müdafiəsi tarixi. 1920-ci illərdə İran hadisələri, Şeyx Məhəmməd Xiyabani hərəkatı. İkinci Dünya müharibəsindən sonra Cənubi Azərbaycanda suveren dövlət yaratmaq cəhdləri, Cəfər Pişəvərinin başçılıq etdiyi hərəkat. Azərbaycan Demokratik Respublikasının əsasının qoyulması və onun dağılması səbəbləri. Bölgənin iqtisadiyyatı. Azərbaycanlıların yaşadığı illərdən kənd təsərrüfatı və sənaye. Cənubi Azərbaycan, İran iqtisadiyyatının əsas nöqtələrindən biri kimi. Etnik azərbaycanlılar ölkənin güc strukturlarında. Bu gün İranda azərbaycanlıların siyasi hüquqları.

6. **Cənub azərbaycanlılarının mədəni irsi.** Cənub azərbaycanlılarının zəngin və qədim mədəniyyəti haqqında məlumat. Etnik azərbaycanlıların İranlıların mədəni irsinə qatqısı. Fars ədəbiyyatının inkişafında etnik azərbaycanlıların rolu. Orta əsr İranın memarlığında Azərbaycan üslubu. Təbriz, xəttatlıq və miniatür sənətinin inkişafı üçün əhəmiyyətli mərkəzlərdən biri. Cənubi Azərbaycanda xalçaçılıq. Güney azərbaycanlıların musiqisi, Azərbaycan muğamı. Bayramlar, Cənubi Azərbaycan mətbəxi.
7. **Kürdlər, İran ərazisində yaşayan üçüncü ən böyük etnik qrupdur.** Kürdlərin etnogenezisi haqqında məlumat. Kürdlərin midiyalılarla bağlı olması haqqında N.Marra nəzəriyyəsi. Kürd dili və onun dialektləri. Dünyadakı Kürdlərin sayı və onların köçürülməsi haqqında məlumat. Türkiyənin şərqi, İraq, Suriya - Kürdlərin kompakt yaşadığı bir ərazi kimi. İranda kürdlər. Əsasən kürdlərin yaşadığı İran əyalətləri. İranda etnosun tarixi. 1946-cı ildə İranın ərazisində kürdlərin müstəqil dövlət qurma cəhdləri. Mehabad Kürd Respublikasının ilk Kürd dövləti və onun SSRİ-nin formalaşmasında rolu haqqında məlumat. Mehabad Respublikasının parçalanması və onun səbəbləri. Müasir İranda kürdlər. Xalqın həyatı və iqtisadiyyatı. Əsasən kürdlər yaşayan ərazilərdə kənd təsərrüfatı bitkiləri becərilir. Bağçılıq, heyvandarlıq və atçılıq - kürdlərin əhəmiyyətli iqtisadi fəaliyyətlərindən biri olaraq. Kürdlərin qədim mədəniyyəti. Milli Kürd ədəbiyyatı. Orta əsr Kürd ədəbiyyatı haqqında məlumat. Pire Şəriara, Əli Teremaxi, Faki Teyran, Molla Bate və digərlərinin ədəbi irsi. XIX-XX əsr Kürd ədəbiyyatı, Kürdlərin milli musiqisi və rəqsləri, Milli mətbəx və kürdlərin milli geyimləri. Kürd milli kostyumunun cerkas, avalkras, klav və s. Kimi elementləri haqqında məlumat.
8. **İranda bəluclar.** İranda bəlucların sayı. Bəlucların məskunlaşması. Pakistan, Əfqanıstan, Türkmənistan və dünyanın digər ölkələrində bəlucların sayı. Bəluc dili, onun dialektləri. 20-ci əsrin əvvəllərində SSRİ-də bəluc dilinin xüsusi əlifbasını yaratmaq cəhdləri. Sistan və Bəlucestan əsasən bəlucların məskunlaşdığı İranın ən böyük əyalətləridir. Bəlucların antropoloji xüsusiyyətləri. Bəlucların tarixi köçünə dair məlumat. Bəlucların yaşadığı İran ərazilərində siyasi vəziyyət. Regionda separatçılıq abu-havası. Mədəniyyət, bəlucların həyat fəaliyyəti və iqtisadiyyatda rolu. Sistan və Bəlucestan əyalətlərinin iqtisadi vəziyyəti. Bəlucların mədəniyyəti. Sistan və Bəlucestan ərazisindəki qiymətli tarixi abidələr: Zahidan şəhərində Cümə məscidi,

Məkkə məscidi, Xacə Əli Mehdi məzarı, **Qaleb-e sab qalası** və s. Bəluclar tərəfindən istifadə edilən milli geyim və zərgərlik əşyalarının xüsusiyyətləri. Bəluclər mətbəxi.

9. **İranda bəxtiyarilər.** Bəxtiyarilərin tarixi. Bölgədə baş verən hərbi və siyasi hadisələr nəticəsində Bəxtiyarilərin XVIII əsrdə İranın müxtəlif bölgələrinə köçürülməsi. Kərim xan Zəndin Bəxtiyarilər ilə bağlı siyasəti. XIX əsrdən bəri Bəxtiyari qəbilələrinə Qərb güclərinin maraqları. Böyük Britaniya və Rusiyanın siyasəti. Həmin dövrdə Bəxtiyari liderlərinin regionda təsiri. Məşrutə hərəkatında Bəxtiyari tayfalarının rolu. Bəxtiyarilər bu gün. Bəxtiyarilərin sayı haqqında məlumat. Bəxtiyari tayfalarının müxtəlif şöbələrə bölünməsi – həftlənq, çaharləng və s. Bəxtiyari mədəniyyəti. Bəxtiyari dili və xüsusiyyətləri. Bəxtiyarilərin ədəbiyyatı və musiqisi. Bəxtiyari mədəniyyətinə təsiri və səbəbləri. Bəxtiyari tayfalarının iqtisadiyyatı və həyatı. İranın bəxtiyari olan görkəmli nümayəndələri.

10. **İranda Lurlar.** İranda gəlmə lurların sayı barədə məlumat. Lurların mənşəyi haqqında versiyalar. Lur-Bəxtiyari dillərinin, hind-Avropa dilləri ailəsinin İran dil qruplarından biri olaraq. Laki, Lur dilinin dialektlərindən biri kimi. Lurların beş əsas tayfaya bölünməsi – piş-e kuhha, poşt-e kuhha, mamasani, kuh-e quliye və bayranvənd. İranda Lurların tarixi. XII əsrdə Luristanda Xorşidilər sülaləsinin hökmranlığı.

İranda etnik lur olan Kərim-xan Zəndin hakimiyyətə gəlməsi və onun ölkəni birləşdirmək siyasəti. Kərim xanın ölümündən sonra lurların mövqeyi və assimilyasiya siyasəti bu xalqlarla əlaqədar olan səlahiyyətli nümayəndələr tərəfindən həyata keçirilirdi. Lurların İranda yaşadığı bölgələri. İqtisadiyyat və lurların həyatı. Heyvandarlıq, xalqın iqtisadi fəaliyyətinin əsas növü kimi. Lurların ev xüsusiyyətləri. Lur milli geyimlərinin elementləri. Lurların mədəniyyəti və sənəti. Xalçaçılıq, zərgərlik və silah sənəti, lurların dekorativ və tətbiqi sənətinin əsas sahələri kimi qıfıllar etmək. Lur ədəbiyyatı. Baba Tahir Oryan, Molla Pərişan, Mir Novruz, Əbu əl-Vəfai, Molla Siyahpuşe və s. haqqında məlumat. Çehelsorud, Lur xalq poeziyasının növlərindən biridir. Lurların musiqi və rəqsləri. Lurların dini, qəhrəmanlıq, yas, lirik, gündəlik mahnıları. Lurların milli rəqsinin xüsusiyyətləri və növləri.

11. **İranda gilanlılar.** Gilanlıların tarixi haqqında məlumat. Gilanlıların mənşəyi. Gell qəbilələri, müasir Gilanlıların qədim əcdadları kimi. Yunan və gilanlıların köklərinin nəzəriyyəsi. Gilanlılarla və Yunanların mədəniyyətləri ilə əlaqəsi haqqında Herodotun nəzəriyyəsi. Orta əsrlərdən günümüzdə qədər regionun tarixi. 1370-ci ildə Müasir Gilanın ərazisində Seyid dövlətinin əsasının qoyulması. Gilanlıların müstəqillik uğrunda mübarizəsi. XX əsrin başlanğıc hadisələri. Məhəmməd Xiyabani hərəkatı və Gilan Sovet Respublikasının 1920-ci ildə qurulması. İranda gilanlıların sayının və yerləşməsinin məlumatları. Gilan dili və onun dialektləri kəşti və giləki. Gilanlıların iqtisadi fəaliyyəti haqqında məlumat. Əsas düyü kimi düyü, çay və sitrus, bölgədə yetişdirilmişdir. İqtisadiyyatın əhəmiyyətli sahələrindən biri olaraq əkinçilik. Gilanda balıqçılıq və heyvandarlıq. Gilanlıların ailə ənənələri. Çəltik plantasiyalarının yerli əhalinin sağlamlığına mənfi təsirləri erkən ölüm nisbətinin yüksək olduğunu göstərir. Gilanlıların həyat və yaşayışı. Yerli əhalinin mətbəxi və geyimləri. Gilan mədəniyyəti. Region əhalisinin ağız xalq sənəti. Məhəmməd Əli Əfraştə gilək yazılı ədəbiyyatın qurucularından biri. Qaleşlər, gilanlıların bir alt etnosudur. Həyat yolu və iqtisadiyyatları haqqında qısa məlumat.

12. **İranlı Mazandaranlılar.** İranda Mazandaranlıların sayının və yerləşmələrinin məlumatları. Mazandaran ostanının geosiyasi mövqeyi və inzibati bölgüsü. Mazandaran tarixi. Ptolemeyin bu bölgənin qədim tarixi ilə bağlı məlumatları. Tapuria və ya Təbəristan qədim Mazandaran adı kimi. Mazandaran adının etimologiyası. Mazandaran dili və onun dialektləri haqqında məlumat. Mazandaran dilində yazılı ədəbiyyat. Mərzban bin Rüstəmin "Mərzbannamə" və "Nikinamə" əsərləri. Firdovsinin "Şahnamə" əsərində Mazandaran haqqında mifik məlumat. Mazandaranlılar bu gün. Mazandaran ostanın mühüm strateji məkanları. Mazandaranlıların həyatı və iqtisadiyyatı. Bölgədəki əsas məhsullar kimi düyü, pambıq, çay və buğda. Mazandaran iqtisadiyyatının bir forması kimi bağçılıq və çiçəkçilik. Mətbəx və paltar, yerli əhalinin yaşayış evləri. Etnik Mazandaranlılar və ya təbəri olan məşhur İranlılar – Sadiq Hidayat, Ehsan Təbəri, Nima Yuşic.

13. **İranda şahsevən və qacarlar.** Şahsevenlər Altay dil qrupuna aid olan xalqların nümayəndəsi kimi. Şahsevenlərin formalaşmasının tarixi. Şahsevənin etnik qrup olaraq formalaşmasında Şah Abbasın rolu. Şahsevenlərin etnogenezisi haqqında müxtəlif nəzəriyyələr. Şahsevenlər qrupuna daxil olan qəbilələr haqqında məlumat. Şahsevenlərin sayı, köçürülməsi və müasir İranın müxtəlif qruplarına

bölünməsi. İran-İraq müharibəsində Şahsevenlərin rolu. Ərdəbil İran-İraq müharibəsində ən çox şəhid verən bir şəhər olaraq.

Şahsevenlərin həyat və iqtisadiyyatı. Heyvandarlıq xalqın əsas iqtisadi fəaliyyət növü olaraq. Şahseven evlərinin xüsusiyyətləri. Alaçıq və komaların quruluşu. Xalçaçılıq – şahsevenlərin məşhur sənətkarlıq sahələri kimi. Şahsevenlərin həyatı, geyimləri və ənənələri.

İranda qacarlar. Qacarlar azərbaycanlıların bir alt etnosudur. Qacarların etnogenezii haqqında məlumat. İranda şahlığa çatmış qacarlar sülaləsinin tarixi. İranın inkişafında Qacarlar sülaləsinin rolu.

14. **İranlı Türkmənlər.** İranda Türkmənlərin tarixi. İran ərazisində yaşayan Türkmən tayfaları - yomenlər, iqdırlar, sarıqlar, salırlar. İranda Türkmənlərin sayı. İran Türkmənləri Türkmənistan xaricindəki bu etnosun ən çox sayda qrupu kimi. İranın qərb və şərq türkmənləri. İranın Türkmən əhalisinin köçürülməsi haqqında məlumat. İranda Türkmənlərin mədəni və etnik asimilliyası problemi. İranda Türkmənlərin hüquqları. Türkmənlərin həyatı və iqtisadiyyatı. Etnosun milli geyimlərinin xüsusiyyətləri. Türkmənlərin musiqi, sənət və sənətkarlıq növləri. Türkmən ədəbiyyatı. Türkmən sənətkarlığının ən yayılmış tiplərindən biri olan xalça toxuma.

15. **İran qaşqayları.** Türk xalqlarının nümayəndələri kimi qaşqaylar. Qaşqayların etnogenezisi versiyası, İran ərazisində Qaşqayların görünüşü haqqında məlumat. Qaşqayların antropoloji xüsusiyyətləri. Azərbaycan dilinin dialekti olan qaşqay dili. İranda Qaşqayların tarixi. Hakimiyyətlərlə üzləşmə və 1929-cu ildəki hadisələr. Sovet etnoqraflarının qaşqay liderlərinin XX əsrin əvvəllərində İranın maliyyə və siyasi həyatına təsirləri haqqında məlumatı. Qaşqayların İranda sayı və köçürülməsi. Qaşqayların əsasını təşkil edən qəbilələr haqqında məlumat. Qaşqay tayfaları içərisində bölgü. ilhanlar, elbəylər, kələntərlər və rüşsefidlərin rolu. Etnosun həyatı və iqtisadiyyatı. Milli geyimlərinin xüsusiyyətləri. Milli musiqi, qaşqayların toy mərasimləri haqqında məlumat. Şənliklərdə istifadə olunan musiqi alətləri.

16. **İranda Talışlar.** Talışların etnogenezisi haqqında məlumat. Bu xalqın qədim əcdadı haqqında alimlərin versiyaları. Etnosun antropoloji növü. Dünyadakı və İranda Talışların sayı barədə məlumat. İran ərazisində Talışların məskunlaşması. Talış etnosları ilə qalışlar arasındakı əlaqə məsələsi.

Talırların iqtisadiyyatı və həyatı haqqında məlumat. Bölgədəki kənd təsərrüfatı əsas sahələri kimi əkinçilik və düyü yetişdirilməsi. Bölgədəki heyvandarlıq xüsusiyyətləri. Talırların tətbiqi sənətinin inkişaf etmiş növlərindən biri olan xalçaçılıq. Talırların milli mətbəxi. Milli geyimlərin xüsusiyyətləri. Talırların sənəti. Talırların milli ədəbiyyatı, musiqi və rəqsləri.

17. **İrandakı ərəblər.** Ərəb etnosunun formalaşması, onun antropoloji xüsusiyyətləri. İranda Ərəb əhalisinin sayının və yerləşməsinin məlumatı. Ərəblərin İran ərazisinə nüfuzunun tarixi. Sasani hökmdarı II Şapur dövründə ərəblərin bölgəyə zorla köçürülməsi. İslamın İrana gəlməsi dövründə və xüsusən XVI-XIX əsrlərdə bu prosesin genişlənməsi. Əsasən ərəblər tərəfindən yaşayan müasir İran əyalətləri. İranda yaşayan Ərəb qəbilələri haqqında məlumat. Regionda separatçılıq hissi. İrandakı ərəblərinin mədəniyyəti və həyatı. Ərəb **madanların** haqqında məlumat. **Madanların** həyat və iqtisadiyyatı.

Ədəbiyyat

Rus dilində

- 1.Бартольд, Василий Владимирович. Работы по исторической географии и истории Ирана / В.В. Бартольд. - М. : Вост. лит., 2003 (ППП Тип. Наука). - 663 с. : портр.; 24 см. - (Классики отечественного востоковедения (КВО)/ Рос. акад. наук. Отд-ние ист.-филол. наук). ISBN 5-02-018410-1
- 2.Бехнам М. Иран и иранцы / Сост. и пер. М. Бехнам и М. Махшулов. - Алматы : Культ. Представительство при Посольстве Ислам. Респ. Иран в Казахстане, 1998. - 84, [2] с., [7] л. цв. ил. : ил.; 20 см. ISBN 9965-429-04-9 История -- Иран

3. Бурханов, Альберт Ахметжанович. История и культура Ирана. Страноведение : учеб.-метод. пособие для студентов 2-3 курсов спецгруппы "Персид. яз." / А. А. Бурханов ; М-во образования Рос. Федерации, М-во образования Респ. Татарстан, Татар. гос. гуманитар. ин-т. - Казань : Gumanitartya, 2004. - 201 с. : ил., к.; 21 см. ISBN 5-899-98-047-8 История зарубежных стран -- Иран

4. Комин П.В. Полгода в Западном Ириане (этнографические и экономико-географические заметки) // Советская этнография. — 1964. — № 1. — С. 133–143: ил. — Библиогр. в подстроч. примеч.

5. Логашова Б. Туркмены Ирана (историко-этнографическое исследование) / Отв. ред. Г.П. Васильева; АН СССР. Ин-т этнографии им. Н.Н. Миклухо-Маклая. — М.: Наука. Гл. ред. вост. лит., 1977. — 160 с.: ил. — Библиогр.: с. 147–158.

6. Логашова Б. Туркмены Ирана (историко-этнографическое исследование) / Отв. ред. Г.П. Васильева; АН СССР. Ин-т этнографии им. Н.Н. Миклухо-Маклая. — М.: Наука. Гл. ред. вост. лит., 1977. — 160 с.: ил. — Библиогр.: с. 147–158.

7. Логашова Д.Б. Современная мазендаранская деревня (Иран) // Этническая история и современное национальное развитие народов мира: Тез. докл. — М., 1967. — С. 65–69.

на персидском языке

8. <http://pltc.sbu.ac.ir/آشنایى-كوتاه-با-اقوام-ايرانى/>

9. مهشيد سالارى

مردم شناسی ایران آداب و رسوم، فرهنگ و هنرانتشارات آفرینش آفرینش 1390

<http://www.ajansbook.com/shopproduct/detail/id/5894>

ترجمه دكتور عبد الله مردم شناسی ایران هنری فیلد

<http://files.tarikhema.org/pdf/ejtemaee/mardom.pdf> فریار

http://ketabnak.com/book/75010 مجموعه مقالات مردم شناسی - دفتر اول مرکز مردم شناسی

на турецком языке

Ali Kafkasyalı İran coğrafyasında türklər

karak tasarımı Hüseyin Ozkan, sayfa düzeni dr. Bahadır Gücüyetər

Baskı /cilt Şan Ofset İstanbul 2011

интернет ресурсы

9. <https://ru.m.wikipedia.org/wiki>

10. Кашкайцы-народ Ирана

<http://lib7.com/aziatyya/394-kashkaicu-iran.html>

11. Кирилл Серебреницкий: Каджары. Этнос и Династия

<http://www.mesoeurasia.org/archives/14020>

Талыши Ирана: Судьба традиционных хозяйственных практик и особенности идентичности <http://freetalyshistan.com/2017/08/07/>

Талыши в Иране. Борьба народов Гиляна за свободу и демократию

<http://lib7.com/aziatyya/389-talushi-iran.html>

Ханыков Н.В. Записки по этнографии Персии

<http://www.vostlit.info/Texts/Dokumenty/Persien/XIX/1840->

[1860/Hanykov_etnogr_Persii/frametext1.htm](http://www.vostlit.info/Texts/Dokumenty/Persien/XIX/1840-1860/Hanykov_etnogr_Persii/frametext1.htm)

	Mövzular	ümumi	mühazirə	seminar
1	Etnoqrafiyanın mövzusu.	4	2	2
2	İranda coğrafi mövqeyi haqqında məlumat. Farslar İranda yaşayan ən böyük etnos kimi.	4	2	2
3	Fars xalqının mədəni irsi	4	2	2
4	İranda yaşayan azərbaycanlılar	4	2	2
5	Cənubi azərbaycanlıların mədəni irsi	4	2	2
6	Kürdlər, İranda yaşayan üçüncü ən böyük etnik qrup kimi	4	2	2
7	İranda bəluclar	4	2	2
8	İranda bəxtiyarilər	4	2	2
9	İranda lurlar	4	2	2
10	İranda gilanlılar	4	2	2
11	İranda mazandarənlilər	4	2	2
12	İran şahsevən və qacarları	4	2	2

13	İranda qaşqaylar. İranda türkmənlər	4	2	2
14	İranda talışlar	4	2	2
15	İranda ərəblər	4	2	2
16	Cəmi	60	30	30